Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник
наукових праць

2018

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований в 2009 році

Рівне – 2018

ББК 81.2
А - 43
УДК: 81. 243

Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2018. — 172 с.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:
Совтис Наталія Миколаївна − доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Заступник головного редактора:
Мороз Людмила Володимирівна – кандидат філологічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Деменчук Олег Володимирович – доктор філологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Івашкевич Едуард Зенонович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Малафіїк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);
Михальчук Наталія Олександрівна − доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Сайчук Руслана Леонідівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Сіранчук Наталія Миколаївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Бісовецька Людмила Андріївна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет;
Кучма Тетяна Валерівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет;
Лук'яник Людмила Василівна – кандидат педагогічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет);
Ніколайчук Галина Іванівна – кандидат педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Постоловський Руслан Михайлович – кандидат історичних наук, професор, член-кореспондент Міжнародної слов'янської академії наук, ректор (Рівненський державний гуманітарний університет);
Романюк Світлана Констянтинівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет;
Терещенко Тетяна Вікторівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет;
Ясногурська Людмила Михайлівна – кандидат філологічних наук, доцент (Рівненський державний гуманітарний університет.

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 10 від 27.11.2018 р.).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: *33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31. Рівненський державний гуманітарний університет*

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03. © Рівненський державний гуманітарний університет, 2018

реалізацією у формі професійних навичок й умінь.

Серед основних типів кейсів – кейс-випадок, кейс-вправа і кейс-ситуація доцільно, на наш погляд, використовувати кейс-вправу або кейс-ситуацію. Кейс-вправа надасть студенту можливість застосувати на практиці здобуті практичні навички професійної та іншомовної компетенції. Кейс-ситуація дозволить студенту проаналізувати подану ситуацію.

Використання кейс-методу на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням у ВНЗ буде успішним за таких умов:

• у поєднанні з іншими методами навчання, зважаючи на практичний характер занять;

• враховуючи особливості професійної підготовки студентів, а також їх рівень володіння іноземною мовою: чим він вищий, тим кращі результати кейс-методу;

• враховуючи загальний інтелектуальний та освітній рівень студентів, рівень їх мотивації до навчання.

Дуже важливо, щоб викладач здійснив перевірку знань студентів матеріалу кейсу, чітко позначив проблеми для обговорення, нагадав студентам деякі ключові теоретичні або практичні моменти, зорієнтував студентів на професійний підхід до аналізу ситуації. З цього приводу варто згадати І. А. Балягіну, яка порівнює викладача, що застосовує кейс-метод на занятті, з лоцманом, який "…впевнено веде групу по бурхливому морю дискусії, обминаючи підводні рифи інтелектуальних непорозумінь, несподіваних запитань, прямуючи до конструктивних рішень" [4].

Досить складним і вирішальним етапом у роботі викладача є адекватне оцінювання результатів навчання студентів із застосуванням кейс-методу, адже це – не контрольна робота, не семінарське заняття і не лабораторна робота, це – один з елементів практичного заняття, де в ході коротких виступів студентів, в обговоренні поставлених проблем, у дискусії з іншими учасниками відбувається пошук найкращого варіанту вирішення завдання з використанням відповідної іншомовної бази. Якнайкраще реалізувати усі зазначені вище функції оцінювання дозволяє 100-бальна система оцінки знань, умінь та навичок студента, так як саме така система дозволяє накопичувати бали за окремі види завдань кейсу, оцінює активність студента та чисельність його виступів. Загалом кейс метод як один з інтерактивних методів навчання вимагає оцінювання не певних іншомовних знань, умінь та навичок, а умінь студента аналізувати конкретну професійну ситуацію, приймати виважене (адекватне) рішення, логічно мислити.

Висновки. Застосування викладачем різноманітних інтерактивних методів навчання у ВНЗ стимулює індивідуальну активність студентів, формує позитивну мотивацію до навчання, до вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням, забезпечує високу ефективність навчання майбутніх фахівців, формує певні особистісні якості й компетенції. Крім того, це дає змогу й викладачеві постійно самовдосконалюватись, мислити й діяти по-європейськи та постійно працювати над оновленням власного творчого потенціалу, удосконаленням власної іншомовної компетенції.

Перспективи використання результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані для обґрунтування та подальшого ефективного використання кейс-методу на практичних заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням у вищих немовних навчальних закладах України.

ЛІТЕРАТУРА

1. Долгоруков А. Метод case-study как современная технология профессионально-ориентированного обучения [Електронний ресурс] / А. Долгоруков. – Режим доступу : http://www.vshu.ru/lections.

2. Сучасні педагогічні технології та методика їх застосування у вищій школі : [навч.-метод. посібник для студентів та магістрантів вищої школи]. – Львів : Видавничий центр ім. І. Франка, 2003. – 55 с.

3. Шевченко О. П. Педагогічні умови використання кейс-методу в процесі вивчення гуманітарних дисциплін у вищих технічних навчальних закладах : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 "Теорія та методика професійної освіти" / Олена Петрівна Шевченко. – Луганськ, 2011. – 22 с.

4. Психолого-педагогічні аспекти реалізації сучасних методів навчання у вищій школі : [навч. посіб.] / [за ред. М. Артюшиної, О. М. Котикової, Г. М. Романової]. – К. : КНЕУ, 2007. – 236 с.

5. Ковжога С. О. Сучасні освітні технології та методи їх використання в навчальному процесі [Електронний ресурс] / [Ковжога С. О., Полєжаєв А. М., Тузіков С. А.]. – Режим доступу: http: //www.rusnauka.com.

6. Смолянинова О. Г. Инновационные технологии обучения студентов на основе метода Case Study / О. Г. Смолянинова // Инновации в российском образовании : [сб]. – М. : ВПО, 2000. – 250 с.

This article deals with the theoretical concepts of using case method as one of interactive teaching methods in practical classes in a foreign language for professional purposes in the preparation of students - future professionals non-language faculties in universities of Ukraine. The conditions were determined of interactive teaching methods in the training of students. The basic didactic terms and functions of case-method depending on the characteristics of training students were substantiated.

Key words: *study interactive methods, case study method, professionally-oriented, language competence.*

УДК 502.2:168 **Л.І. ІВАНОВА, Н.В. КРУК**

ОСОБЛИВОСТІ ПРИРОДОЗНАВЧОГО КОМПОНЕНТА У ЗМІСТІ ЧИННИХ НАВЧАЛЬНИХ

ПРОГРАМ

У статті подано зміст, мету, принципи та завдання навчальних програм з природознавства 1– 4 класів та здійснено порівняльний аналіз оновлених програм Нової української школи відповідно до природознавчого компонента у їх змісті.

Ключові слова: *природознавча компетентність, природознавчий компонент, екологічні уміння, навчальна програма, молодший школяр.*

Постановка проблеми: Освітня програма – це єдиний комплекс освітніх компонентів, спланованих і організованих закладом загальної середньої освіти для досягнення учнями результатів навчання. Основою для розроблення освітньої програми є Державний стандарт загальної середньої освіти відповідного рівня [1]. Розвиток національної системи початкової освіти вимагає розроблення ефективних підходів до змісту й методів природничо-математичного напряму навчання. Зокрема це стосується вивчення природи як основного джерела життя та створення на цих засадах навчальних програм з природознавства, які могли б підвищити компетентність, ефективність виховання та загального розвитку молодших школярів, розширити природничу ерудицію, творчий потенціал, мотивацію до вивчення природи, викликати інтерес до навчання [2].

Екологічна освіта і виховання покликані забезпечити підростаюче покоління науковими знаннями про взаємозв'язок природи і суспільства, допомогти зрозуміти багатогранне значення природи для суспільства в цілому і кожної людини зокрема, сформувати прагнення і вміння брати активну участь в охороні й поліпшенні навколишнього середовища [2].

Вагомий внесок у теоретико-методичні засади початкової освіти, зокрема, екологічної, досліджено у працях Т. Байбари, Н. Бібік, В. Ільченко, Л. Нарочної, Г. Пустовіта, Н. Пустовіт, Г. Тарасенко та ін

Однак не зважаючи на багато численні дослідження не повною мірою висвітлено особливості природознавчого компонента у змісті чинних навчальних програм.

Мета статті визначити особливості природознавчого компонента у чинних та оновлених програмах, виокремити умови реалізації автономного та інтегрованого способу подачі екологічного матеріалу учителем.

Виклад основного матеріалу. *За навчальною програмою 2012 року* **основна мета** навчального предмета „Природознавство" в початковій школі – формування природознавчої компетентності школярів шляхом засвоєння системи інтегрованих знань про неживу та живу природу, основ екологічних знань, опанування способами навчально-пізнавальної і природоохоронної діяльності, формування ціннісного ставлення до природи та людини.

Досягнення зазначеної мети передбачало вирішенню таких *завдань:* формування наукової картини світу; формування елементарних уявлень про об'єкти і явища природи, їхні взаємозв'язки у системі „*нежива природа – жива природа", „природа – людина*"; формування способів навчально-пізнавальної й природоохоронної діяльності; оволодіння елементарними дослідницькими вміннями; набуття досвіду природоохоронної діяльності та застосування його у життєвих ситуаціях; засвоєння норм етичного ставлення до природи; виховання любові до природи рідного краю; ознайомлення з традиціями шанобливого ставлення українського народу до природи [1].

Принципами побудови програми з природознавства є такі: *Принцип сезонності (*полягає в організації спостережень за змінами в живій і неживій природі у різні пори року. Така робота дає переконливий матеріал про взаємозв'язки і взаємозалежності явищ у природі, що є доступними для безпосереднього спостереження молодшими школярами). *Принцип екологічний* (передбачає усвідомлення природи як середовища перебування людини, яка має бути зацікавлена в збереженні цілісності, чистоти, гармонії в природі, осмислення екологічних явищ, вміння робити висновки відносно стану природи, спонукає до природоохоронної діяльності). *Планетарний принцип* (передбачає формування уявлення про Землю в світовому просторі, усвідомлення зміни дня і ночі й зміни пір року. Наочне уявлення про ці зміни дають безпосередні спостереження за висотою сонця над горизонтом, за положенням його на небосхилі, тривалістю дня і температурою повітря і різні пори року і години доби*). Батьківщинознавчий принцип (*передбачає формування уявлення про форми земної поверхні України, водойми України, природні зони, населення, територіальний поділ, виховання патріотизму, поваги до держави, її символіки, бажання зробити свій внесок). *Краєзнавчий принцип* (формування уявлення про погоду, корисні копалини, грунти, природні угрупування рідного краю, способи добування корисних копалин, виховання поваги до традицій, культури, звичаїв рідного краю). *Фенологічний принцип* (полягає в спостереженні за періодичністю явищ в житті рослин і тварин, а також співвідношеннями між цими явищами і кліматичними факторами: пробудження рослин, цвітіння, дозрівання плодів…)

Відповідно до змісту початкової загальної освіти, затвердженої Державними стандартами, у програмі предмета "Природознавство" визначені такі *змістові лінії: "Об'єкти природи", "Взаємозв'язки у природі", "Земля – планета Сонячної системи", "Україна на планеті Земля", "Рідний край", "Охорона і збереження природи", "Методи пізнання природи".*

Домінуючу роль учитель відводить власним дослідженням та спостереженням школярів, практичним роботам, демонстраційним і фронтальним експериментам, практичній діяльності з охорони природи.

На основі побажань освітян у 2016 році було здійснено *такі зміни:* 1. Знято теми, які дублюються зі змістом предмету «Основи здоров'я» і які доцільніше вивчати на «Основах здоров'я» (Розвиток людини

протягом життя, зовнішність людини). 2. Доповнено чи конкретизовано теми, які повторюються в 3 і 4 класах програми «Я у світі» (Наприклад: *«Людське Я» (3 клас) і «Чесність і гідність – найважливіші складові людського «Я» (4 клас); «Людські чесноти» (3 клас) і Дискусія на одну із тем (на вибір): « Де закінчується щедрість і розпочинається марнотратство?», «Чи прикрашає скромність людину?», «Чим відрізняється стійкість від упертості?», «Хитрість сестра розуму чи нахабства», (4 клас); «Символи держави: Герб, Прапор, Гімн , їх значення».(3 клас) і Національні та державні символи України. Робота з документами. Обговорення с.10, с. 20, с.67.* Конституції України. (4 клас). 3.Включено в програму практичні роботи, рольові ігри, дискусію, навчальні проекти. Зроблено акцент на тому, що проекти можуть бути колективні, групові, індивідуальні. На кожен навчальний проект запропоновано кілька тем. Це дало змогу об'єднати деякі теми і цим, з одного боку, розвантажити програму, надати право вибору як вчителю так і учню, з іншого, підказати вчителеві на які аспекти варто звернути увагу. Наприклад, після теми «*Національні та державні символи України» (4 клас) пропонується практична робота: «Створення фотоколажу (проведення конкурсу малюнків) на одну із тем (на вибір): «Які почуття викликають у мене державні символи?», «Символи української гостинності», «Які народні символи шанує моя родина?», «Свята нашої держави»* [3]. 4. Запропоновано практичні види діяльності, які можуть активізувати формування соціальної та громадянської компетентностей. 5. Дослідження діяльності дитячих екологічних організацій, станцій чи груп в твоєму селі, місті чи регіоні. *Екологічний рейд «Рідній природі - на допомогу». Благодійна акція "Допомагаємо творити добро". Волонтерство як добровільна суспільно корисна діяльність. Дослідження історії створення та діяльності Міжнародного руху Червоного Хреста і Червоного Півмісяця (на прикладі роботи цієї організації в Україні, свого регіону) (4 клас)* [3].

У Державних вимогах до рівня загальноосвітньої підготовки учнів відбулося зміщення акцентів зі знаннєвих результатів на діяльнісні. У 2018 році стартувала Нова українська школа (НУШ) за якою освітня галузь громадська та історична, соціальна, здоров'язбережувальна та природнича реалізується через предмет «Я досліджую світ» [4].

Метою навчальної програми «Я досліджую світ» є особистісний розвиток молодших школярів на основі формування цілісного образу світу в процесі засвоєння різних видів соціального досвіду, який охоплює систему інтегрованих знань про природу і суспільство, ціннісні орієнтації в різних сферах життєдіяльності та соціальної практики, способи дослідницької поведінки, які характеризують здатність учнів розв'язувати практичні задачі.

Досягнення поставленої мети передбачає розв'язання таких *завдань:* формування дослідницьких умінь, опанування доступних способів пізнання себе, предметів і явищ природи і суспільного життя (спостереження, обстеження, дослід, практична робота, вимірювання, систематизація, класифікація, встановлення логічної та часової послідовності подій, критична оцінка побаченого (почутого), встановлення зв'язків і залежностей в природі і суспільстві, між станом довкілля і діяльністю людини, впливу поведінки на здоров'я та безпеку, залежності результату від докладених зусиль, аналіз наслідків ризикованої поведінки); виховання активної позиції щодо громадянської і соціально-культурної належності себе і своєї родини до України, інтересу до пізнання історії та природи свого краю і країни; пошани до символів держави, ініціативної поведінки у громадських акціях, у відзначенні пам'ятних дат і подій; розвиток толерантності у соціальній комунікації, ціннісного ставлення до природи та її пізнання, до приватного життя інших людей, усвідомлення правової відповідальності у ситуаціях застосування норм і правил життя в суспільстві, інші соціальні навички щодо взаємодії і співпраці в різних видах діяльності; створення умов для самовираження учнів у різних видах діяльності, становлення екологічно грамотної та соціально адаптованої особистості [5].

Тематичну основу курсу складають змістові лінії, які визначені Державним стандартом початкової освіти і охоплюють складники названих вище галузей в їх інтегрованій суті, а саме: «*Людина»* (пізнання себе, своїх можливостей; здорова і безпечна поведінка); «*Людина серед людей»* (стандарти поведінки в сім'ї, в суспільстві; моральні норми; навички співжиття і співпраці); «*Людина в суспільстві»* (громадянські права та обов'язки як члена суспільства. Пізнання свого краю, історії, символів держави. Внесок українців у світові досягнення***);«***Людина і світ» (толерантне ставлення до різноманітності світу людей, культур, звичаїв);«*Людина і природа»* (пізнання природи; взаємозв'язок об'єктів і явищ природи; рукотворний світ людини; відповідальна діяльність людини у природі; роль природничих знань і технологій у житті людини; залежність між діяльністю людини і станом довкілля) [5].

Типова навчальна програма дає змогу вчителеві самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів (рівень навченості, актуальні стани потреб, мотивів, цілей, сенсорного та емоційно-вольового розвитку). Особливого значення у дидактико-методичній організації навчання надається його зв'язку з життям, з практикою застосування здобутих уявлень, знань, навичок поведінки в життєвих ситуаціях. Обмеженість відповідного досвіду учнів потребує постійного залучення й аналізу їхніх вражень, чуттєвої опори на результати дослідження об'єктів і явищ навколишнього світу.

Педагогічна стратегія, яка опиралась на наслідувальні механізми у розвитку пізнавальних процесів молодших школярів, і передбачала пріоритетне використання зразків, алгоритмів, поетапного контролю й корекції, збагачується полісенсорним підходом, що зумовлює дослідницьку поведінку учнів, сприйняття ними

властивостей і якостей предметів і явищ природного і соціального оточення, спрямовуються у сферу пошукової діяльності. На основі Типової програми вчитель може створювати різні варіанти інтегрованої програми за таким алгоритмом:визначення цілей навчання; створення картки понять з інших предметів (асоціативної павутинки, курсів, галузей, які допоможуть досягти цілей); структурування програми за темами; вибір діяльності учнів, яка забезпечить інтегроване навчання;розроблення показників досягнення очікуваних результатів.

Можливі засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру, як от:дослідження-розпізнавання (Що це? Яке воно? Обстеження за допомогою органів чуття, опис, порівняння з іншими предметами, явищами; спільне – відмінне, до якого цілого воно належить); дослідження-спостереження *(Як воно діє? Що з ним відбувається? Для чого призначене?); дослідження-пошук (запитування, передбачення, встановлення часової і логічної послідовності явищ, подій; встановлення причинно – наслідкових зв'язків (Чому? Яким чином? Від чого залежить? З чим пов'язано?), догадка, висновок-узагальнення).*

Навчальна програма НУШ під керівництвом Р. Б. Шияна реалізується через природничу освітні галузь [6]. **Метою** природничої освітньої галузі для загальної середньої освіти є формування наукового мислення та культури дослідження; розвиток системних уявлень про цілісність та розмаїття природи, утвердження принципів сталого розвитку, ефективної, безпечної і природоохоронної поведінки в довкіллі.

З аналізу вищезазначених програм виокремимо ті *умови,* за яких є можливою ефективна реалізація змісту природничої освітньої галузі у початковій школі: виховання любові та шанобливого ставлення до природи рідного краю, України, планети Земля; формування екологічно й етично обґрунтованої поведінки у природі, залучення до участі у природоохоронних акціях; розвиток зацікавлення до пізнання природи, оволодіння способами навчально-пізнавальної діяльності, елементарними дослідницькими вміннями (через експерименти, спостереження); поступове формування уявлень про природничо-наукову картину світу через поглиблення початкових знань про природні об'єкти і явища, взаємозв'язки в системі «нежива природа – жива природа», про залежність людини від стану навколишнього середовища та її вплив на нього [6].

Доцільним буде зазначити структурування природознавчого компонента на *змістові лінії:* «Я пізнаю природу», «Я у природі», «Я у рукотворному світі». Змістова лінія «*Я пізнаю природу»* спрямована на формування дослідницьких умінь школярів через підтримку допитливості та інтересу до спостережень, експериментів та моделювання для пошуку відповідей на запитання про навколишній світ. Змістова лінія «*Я у природі»* передбачає розвиток уявлень молодших школярів про об'єкти та явища природи, встановлення зв'язків між неживою і живою природою, формування бережливого ставлення до природи; вироблення навичок екологічно доцільної поведінки в довкіллі. Змістова лінія «*Я в рукотворному світі»* спрямована на формування загальних уявлень про світ, створений людиною, понять про взаємозв'язки людини і природи, слугує джерелом натхнення для пошуку та втілення дитячих винахідницьких ідей та проектів.

З огляду на такі особливості природознавчого компонента, провідна роль у вивченні природничої освітньої галузі належить дослідженням (спостереженням, експериментам), екскурсіям, природоохоронній та проектній діяльності школярів.

Висновки: Засоби інтеграції в процесі реалізації програми «Я досліджую світ» передбачають включення учнів в практику виконання різноманітних завдань дослідницького характеру. Змінами передбачено зменшення кількості годин на вивчення астрономічних та географічних тем. У програму включено екологічні рейди, навчальні проекти, практичні роботи, рольові ігри, дискусії, оскільки сьогоднішній учень є природокористувачем, а випускник школи стає розпорядником природніх ресурсів. Розуміння *особливостей природознавчого компонент*а дає змогу вчителеві самостійно обирати й формувати інтегрований та автономний спосіб подання змісту із освітніх галузей Стандарту, добирати дидактичний інструментарій, орієнтуючись на індивідуальні пізнавальні запити і можливості учнів.

ЛІТЕРАТУРА

1.Державний стандарт початкової загальної освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/index.php/ua/.
2. Концепція екологічної освіти України, затверджена МО і науки України від 20.12.01. – № 13/6 – 9. 2.
3. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1-4 класів. К.: Освіта, 2012. –392с
4. Наказ МОН України від 21.03.2018 № 268 «Про затвердження типових освітніх та навчальних програм для 1-2-х класів закладів загальної середньої освіти» Режим доступу: www.mon.gov.ua
5. Савченко О. Я. Типова навчальна програма для закладів загальної середньої освіти / О. Я. Савченко: М-во освіти і науки України, К.: Підручники і посібники, 2018. – 160с
6. Шиян Р. Б.Типова освітня програма початкової освіти / Р. Б. Шиян: М-во освіти і науки України, К.: Підручники і посібники, 2018. –174с.

The article contains the content, purpose, principles and tasks of educational curricula in the natural sciences of grades 1-4, and a comparative analysis of the updated programs of the New Ukrainian school in accordance with the natural science component in their content.

Key words: *natural science competence, natural science component, ecological skills, curriculum, junior schoolboy.*

УДК 373.3.016:811 **К.М. ПАВЕЛКІВ, О.Л. САМЧУК**

РОЗВИТОК МОВЛЕННЄВОЇ АНГЛОМОВНОЇ АКТИВНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ ЗАСОБАМИ ГРИ

У статті розглянуто ігрову діяльність у процесі вивчення старшими дошкільниками іноземної мови. Гра має якості, що сприяють розвитку комунікативних навичок і знань дитини. Висвітлено деякі види ігор, які доцільно застосовувати, викладаючи старшим дошкільникам англійську мову.

Ключові слова: *гра, ігрова діяльність, комунікація, дитина дошкільного віку.*

It’s more thon a game
It’s an institution.
Thomas Aughes.

Постановка проблеми. У наш час все більше розширюються зв’язки України із зарубіжними країнами, й інтерес до вивчення англійської мови невпинно зростає. У методиці викладання англійської мови існують різні способи оптимізації навчальної діяльності, в тому числі й гра. Ігри аперіодично висвітлюються в методичній літературі, оскільки викликають інтерес викладачів іноземної мови своєю розважальністю, навчаючою дією, можливістю використання як засобу емоційної розрядки, мотивації навчальної діяльності, з метою тренування, для контролю знань і навичок дошкільників. Предметом дослідження статті є гра, а саме ігри на початковому етапі вивчення англійської мови. Метод роботи є дослідити чи важливо й доречно використовувати різноманітні види ігор, особливо на початковому етапі, які ігри є ефективними і краще сприймаються дошкільниками.

Актуальність дослідження. Ігрова діяльність на занятті дуже важлива. Дошкільники люблять рухливі ігри, трохи старші захоплюються загадками, кросвордами, змаганнями. Проводячи такі заняття, обов’язком педагога є створити атмосферу дружби, довіри на занятті, не тільки ставити свої умови гри, але й приймати ідеї дітей. Під час гри всі мають рівний статус. Вона під силу навіть слабким дошкільнятам. Слабкий у мовній підготовці дошкільник може стати першим у грі: винахідливість та кмітливість стають важливішими за знання предмета.

Працюючи над даною темою використовувала різноманітні методи дослідження гри: описовий метод зіставний метод, статистичний метод А зараз розглянемо різні види ігор.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Під час навчання дошкільників мовленнєва діяльність є і об,єктом, і засобом навчання. Модель оволодіння іншомовною мовленнєвою діяльністю у процесі такого навчання передбачає рух від актів діяльності з використанням нерозділених на мовні елементи комунікативних блоків, через осмислення мовної структури знову до актів діяльності, але вже на іншому рівні (Г.О.Китайгородська).

Для навчання дошкільників англійської мови повинні використовуватися форми і методи, які базуються на використанні різноманітних компонентів ігрової діяльності у поєднанні з виконанням різноманітних вправ та таких прийомів як запитання, демонстрація різноманітного унаочнення, вказівка, пояснення та ін. Характерним для поведінки дітей на заняттях має бути їх активна ігрова та оперативна діяльність.

Специфіка застосування ігрових методів при навчанні дошкільників англійської мови, перш за все, полягає в тому, що на заняттях педагог постійно виконує роль режисера-організатора і ведучого учасника ігрової діяльності. Він враховує уже набутий дітьми досвід участі у сюжетно-рольових, театралізованих іграх, іграх з правилами (дидактичних, рухливих, музичних, народних тощо). Це є важливим чинником того, що діти без особливих ускладнень усвідомлюють зміст, творчий задум, сюжет, роль, правила, рольові та організаційні взаємини, інші ознаки гри, краще розуміють навчальні завдання. Цим запобігається перетворення заняття в гру-розвагу.

Провідним методом на заняттях виступає дидактична гра з розвитку англомовного мовлення дітей на основі елементарної лексики дитячого спілкування, в якій дії дітей регулюються ігровими завданнями та ігровими правилами.

Дидактичні ігри покликані своїм змістом здійснювати навчання, нести в собі навчальні завдання, ррозв’язання яких повинно реалізовуватися засобами активної, захоплюючої ігрової діяльності (Л.В.Артемова, А.М.Богуш). На заняттях за основу ігрового сюжету береться життєвий досвід, конкретна діяльність з предметами-іграшками, дії в ігрових ситуаціях, імпровізація дітей. Розв’язання дидактичних завдань має бути пов,язане з виконанням предметноїдіяльності, рухів, тренування вимови, мовленням, слуханням музики.

Модель кожного заняття – це уявна ігрова ситуація в повному, розгорнутому вигляді, що, як норма, охоплює всю тривалість заняття. Керівництво ігровою діяльністю дітей передбачає ознайомлення із змістом та правилами гри, особливостями контролю за виконанням ігрових навчальних завдань. Необхідність дотримуватися цих вимог та вимоги урізноманітнювати види ігрової діяльності дітей диктує запровадження у

ЗМІСТ

Ясногурська Л.М., Погонюк Н.А. Класифікація українських та англійських фразеологізмів із концептом «Щастя – Нещастя» ……. 3
Ясногурська Л.М. Структурно-семантичні особливості репрезентації концепту «Love» в сучасній англійській мові…… 7
Мороз Л.В., Мороз Н.М. Концептуалізація «Ненависті» в українській та американській мовних свідомостях…….. 13
Ясногурська Л.М. «Кохання» як лінгвокультурний концепт в сучасній англійській мові…….. 18
Мороз Л.В. До питання художньої об'єктивації рольової лірики…….. 22
Мороз Л.В. Теоретичні аспекти рольової лірики …… 23
Романюк С.К., Захожа А.Ю. Вивчення англійської мови в рамках нової української школи…… 26
Дуброва А.С., Чорнобай І.А. Теоретичні основи професійної компетентності майбутніх вихователів з правом навчання англійської мови дітей дошкільного віку: акмеологічний підхід……. 29
Данілова Н.Р., Миронець І.В. Особливості вивчення англійської мови у закладах дошкільної освіти… 31
Мороз Л.В., Деркач Т.В. Початковий етап вивчення німецької мови в умовах нової української школи: компетентнісний підхід……. 33
Василькевич С.С., Денейчук М.О. Особливості інклюзивного навчання в країнах Європи та України... 35
Павелків К.М., Господариско А.А. Сучасні методи навчання дітей дошкільного віку іншомовного спілкування …… 37
Ясногурська Л.М., Шеремет М.С. Важливість вивчення англійської мови дітьми дошкільного віку…… 41
Лук'яник Л.В., Ткачик А.Ф. Народознавчий підхід у навчанні та вихованні учнів початкових класів на уроках читання ……... 43
Іванова Л.І., Ткач Т.В. Реалізція літературознавчого принципу на уроках літературного читання …... 45
Лук'яник Л.В., Чуприк А.В. Теоретико-практичні основи формування діамонологічної компетенції учнів початкових класів ……. 48
Павелків К.М., Сахарчук І.В. Особливості вивчення іноземної мови дітьми дошкільного віку…… 50
Юркевич Ж.В. Використання прислів'їв і приказок на уроках англійської мови у школі…….. 53
Павелків К.М., Лавренюк В.М. Актуальність вивчення англійської мови дітьми дошкільного віку…… 57
Іванова Л.І., Захожа А.Ю. Робота з дитячою книгою в умовах організації освітнього простору нової української школи …….. 60
Ковалюк В.В., Антонюк О.В. Специфіка використання евристичних методів навчання молодших школярів у процесі вивчення англійської мови…… 63
Лук'яник Л.В., Тукурєєва Т.В. Інтегроване навчання у змісті початкової освіти ……... 65
Ткачук О.С., Нечипорчук В.І. Інтеграція навчальної діяльності на уроках образотворчого мистецтва в початкових класах ……. 67
Романюк С.К., Хаєцька О.В. Інноваційні технології у вивченні англійської мови у початковій школі 71
Ясногурська Л.М., Ничипорук М.А. Впровадження гри у процесі навчання іншомовної лексики у початковій школі …… 74
Іванова Л.І., Хаєцька О.В. Особливості організації педагогічного керівництва формуванням самостійного читача у системі класного та позакласного читання ……. 77
Данілова Н.Р., Губеня А.О. Вплив дидактичних ігор з англійської мови на розвиток інтелекту дошкільників …….. 81
Романюк С.К., Долід Т.Г. Використання lego-технології під час уроків англійської мови в освітньому просторі початкової школи…… 85
Романюк С.К., Басюк Ю.С. Використання комп'ютерних ігор для вивчення англійської мови в ЗДО ... 87
Ковалюк В.В., Жовнір А.О. Використання ігрового методу на заняттях англійської мови у закладі дошкільної освіти …… 90
Мороз Л.В., Мулик Д.В. Методи навчання дітей дошкільного віку іноземної мови ……. 92
Романюк С.К., Кирушок В.А. Казка та її роль на уроках англійської мови в початкових класах …… 97
Іванова Л.І., Шевчук М.М. Дидактична гра як дієвий метод організаціїї літературознавчої діяльності молодших школярів на уроках літературного читання …… 99
Ясногурська Л.М., Гачкевич О.В. Кейс-метод на заняттях з іноземної мови за професійним спрямуванням у процесі навчання студентів немовних спеціальностей у ВНЗ …….. 102
Іванова Л.І., Крук Н.В. Особливості прииродознавчого компонента у змісті чинних навчальних програм …… 104
Павелків К.М., Самчук О.Л. Розвиток мовленнєвої англомовної активності дітей дошкільного віку засобами гри …….. 107

Лук'яник Л.В., Кардач А.П. Теоретичні основи опрацювання народознавчих текстів на уроках читання …… 111
Ясногурська Л.М., Кондюк І.Р. Використання музики на заняттях з англійської мови в закладах дошкільної освіти …….. 113
Ковалюк В.В., Почтарук О.О. Значення сюжетно-рольової гри на заняттях з іноземної мови …….. 116
Ясногурська Л.М., Кононюк В.В. Абревіатури сучасної англійської мови як складова молодіжного інтернет-сленгу…… 118
Лук'яник Л.В., Бармак А.М. Виразне читання як навчально-методична проблема …….. 120
Трофімчук В.М., Дмитроца М.Г. Засоби навчання іноземних мов у почат¬ковій школі …… 122
Дуброва А.С., Котирло М.М. Дистанційне навчання англійської мови студентів педагогічних спеціальностей закладів вищої освіти …….. 125
Денисюк Л.В., Ливицький Б.О. Особливості вивчення англійської мови дітьми дошкільного віку з мовленнєвими порушеннями …… 129
Романюк С.К., Проценко Н.Ю. Використання інтерактивних методів навчання на уроках англійської мови…….. 132
Шадюк О.І., Мусійчук Т.А. Педагогічні умови духовно-морального виховання дітей дошкільного віку на заняттях з англійської мови 135
Ковалюк В.В., Танадинка М.Є. Особливості використання музичних римівок у процесі вивчення англійської мови дітьми дошкільного віку …….. 137
Ясногурська Л.М., Гром'як Л.Т. Іноземна мова з раннього дитинства: вимога часу чи необхідність …. 140
Денисюк Л.В., Ковлєва Д.В. Прості способи покращити розмовну англійську і подолати мовний бар'єр……. 142
Трофімчук В.М., Корецька Т.С. 8 порад, як вчити англійську мову за допомогою музики …….. 144
Трофімчук В.М., Почтарук Ю.О. Значення вивчення англійської мови дітьми дошкільного віку …… 147
Лук'яник Л.В., Конончук Ю.О. Система роботи над засвоєнням учнями початкових класів граматичного поняття «Прикметник» ……. 150
Лук'яник Л.В., Мись К.Ю. Вивчення частин мови в початковій школі на засадах компетентнісного підходу…….. 152
Михальчук Н.О., Івашкевич Е.Е. Art translation and the category of expressivness in this estetic paradigm……. 154
Івашкевич Е.З., Яцюрик А.О. Cognitive psychology and the concept of social intelligence …….. 158
Сіранчук Н.М., Скопа Н.М. Формування географічної компетентності учнів під час вивчення курсу «природознавство» в учнів початкових класів…….. 164
ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ……... 167
ЗМІСТ…… 169

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ФІЛОЛОГІЇ ТА МЕТОДИКИ ВИКЛАДАННЯ ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

Збірник наукових праць

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету

Заснований у 2009 р.

Відповідальний редактор збірника Петрівський Я.Б.
Відповідальний за підготовку збірника до видання Мороз Л.В.
Технічний редактор Ковалюк В.В.
Комп'ютерна верстка Ковалюк В.В., Краля І.В, Ясногурська Л.М.

Підписано до друку 27.11.2018 р.
Формат 60х84 1/8. Папір офсетний № 1. Гарнітура Times New Roman. Друк різографічний.
Ум. друк. арк. 24,02. Обл. вид. арк. 17,39 Замовлення № Наклад 120.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 31
Рівненський державний гуманітарний університет.

Віддруковано в редакційно-видавничому відділі
Рівненського державного гуманітарного університету
33028 м. Рівне, вул. С.Бандери, 12, тел. 26-48-83

А – 43 Актуальні проблеми філології та методики викладання гуманітарних дисциплін: Збірник наукових праць. Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. — Рівне: РДГУ, 2018. — 172 с.

ISBN 966 — 7281 — 09 — 03.

Збірник наукових праць містить статті з актуальних проблем викладання іноземної мови, філології, теоретико-методологічних, культурологічних, літературознавчих, мовознавчих проблем спілкування.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, працівників навчальних закладів, викладачів та студентів вищих педагогічних навчальних закладів.

УДК: 81'243
ББК 81.2